

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มา และความสำคัญของปัญหา

สบู่ แชมพูและครีมบำรุงผิวเป็นเครื่องสำอางชนิดหนึ่งที่ใช้ในการทำมาสะอาด และบำรุงผิวร่างกาย ปัจจุบันกระบวนการผลิตสบู่ แชมพูและครีมบำรุงผิว มีการเพิ่มส่วนผสมอื่นๆ เพื่อให้สบู่มีสรรพคุณตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น เช่น มีสีกลิ่นที่สวยงามน่าใช้ มีกลิ่นหอม และมีสรรพคุณทางยาในทางการค้า มีการใช้สารสังเคราะห์เพิ่มขึ้นทำให้ผลิตภัณฑ์น่าใช้ บรรจุภัณฑ์สวยงาม แต่แฝงไปด้วยสารเคมีที่เป็นอันตราย มีพิษตกค้างและราคาสูง ปัจจุบันนิยมใช้พืชสมุนไพรที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเป็นส่วนผสมเพิ่มเติมในสบู่ และครีมบำรุงผิวแทนการใช้สารเคมีสังเคราะห์ พืชสมุนไพรที่ใช้มีสารสำคัญและมีสรรพคุณทางยา เช่น มีน้ำมันหอมระเหยที่มีกลิ่นเฉพาะ มีสีกลิ่นสวยงาม หาง่าย ราคาถูก ประหยัด ปลอดภัย ไร้สารสังเคราะห์ และไม่มีพิษตกค้าง ทำให้สบู่ และครีมบำรุงผิวสมุนไพรที่ผลิตขึ้นจากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติมีคุณลักษณะเฉพาะที่หลากหลาย จึงเป็นบทพิสูจน์ให้เห็นถึงความมหัศจรรย์ของสบู่ และครีมบำรุงผิวสมุนไพรที่มีคุณค่างานของภูมิปัญญาไทย

ข้าวไรซ์เบอร์รี่ (Riceberry) เป็นข้าวที่ได้จากการผสมข้ามพันธุ์ระหว่างข้าวเจ้าหอมนิลกับข้าวขาวดอกมะลิ 105 ลักษณะเป็นข้าวเจ้าสีม่วงเข้ม รูปร่างเมล็ดเรียวยาว เมื่ออยู่ในรูปของข้าวกล้องจะมีความนุ่มนวลปลูก คุณสมบัติเด่นทางด้านโภชนาการ คือมีสารต้านอนุมูลอิสระสูง ได้แก่ เบต้าแคโรทีน แกมมาโอไรซานอล วิตามินอี แทนนินสังกะสี และโฟเลตสูง มีดัชนีน้ำตาลต่ำ - ปานกลาง จากคุณสมบัติเหล่านี้นอกจากจะใช้รับประทานเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดี ลดความเสี่ยงต่อการเป็นโรคเมธิ่ง ทางกรแพทย์ยังนำไปใช้ทำผลิตภัณฑ์อาหารโภชนาบำบัดอีกด้วย ข้าวไรซ์เบอร์รี่อุดมไปด้วยสารแอนโทไซยานิน (Anthocyanin) ซึ่งเป็นสารต้านอนุมูลอิสระที่มีประสิทธิภาพสูง นำมาสกัดสารสำคัญจากข้าวไรซ์เบอร์รี่ให้ได้สารแอนโทไซยานินและโปรตีนสกัดจากข้าว (Kitsada Pitija et al., 2013; Noppawat Pengkumsri et al., 2015) นอกจากประชาชนจะนิยมรับประทานข้าวไรซ์เบอร์รี่แล้วปัจจุบันกระแสความนิยมบริโภคข้าวกล้องงอกเกิดขึ้นอย่างมากจะเห็นว่ากระบวนการแปรรูปข้าวกล้องเป็นข้าวกล้องงอกสามารถเพิ่มมูลค่าของข้าวได้ถึง 4 - 5 เท่า ข้าวกล้องงอกเกิดจากการนำข้าวกล้องแช่น้ำที่อุณหภูมิหนึ่งก่อนนำไปบ่มจนกระทั่งเกิดการงอกที่บริเวณคัมมะ เอ็มบริโอ หรือจมูกข้าว ซึ่งพบว่าปริมาณสารกาบา (GABA) เพิ่มขึ้น (Su Tian et al., 2004)

ปัจจุบันกระทรวงพาณิชย์กำลังผลักดันให้ข้าวไรซ์เบอร์รี่ได้มาตรฐานสินค้าอินทรีย์ เนื่องจากเริ่มเป็นที่นิยมและมีความต้องการมากขึ้น นอกจากนี้ทางรัฐบาลและกระทรวงพาณิชย์ได้เล็งเห็นความสำคัญในการยกระดับสินค้าเกษตรอินทรีย์กลุ่มข้าวไรซ์เบอร์รี่ขึ้นมา เพื่อผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวนาผู้ปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ ที่จะได้รับประโยชน์จากการเข้าถึงข้อมูล แหล่งเงินทุน

ทรัพยากรทางการตลาด และมีอำนาจการต่อรองในการซื้อหาปัจจัยการผลิต พร้อมทั้งได้มีการแปรรูปข้าวไรซ์เบอร์รี่ให้เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นอีกด้วย (ชุตินา บุญยประภัสร์, 2559) ข้าวไรซ์เบอร์รี่และข้าวกล้องงอกดั่งที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้นแล้วว่ามีคุณสมบัติต้านอนุมูลอิสระสูงและโปรตีนสกัดที่ได้จากข้าวไรซ์เบอร์รี่และข้าวกล้องงอกมีคุณสมบัติเพิ่มความชุ่มชื้นให้แก่ผิวหนังด้วย ช่วยในการขัดผิวและเพิ่มความกระชับใสให้แก่ผิวหนัง ด้วยคุณสมบัติที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพนี้ที่จะนำมาเป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดและดูแลสุขภาพผิว เช่น สบู่ แชมพูและครีมบำรุงผิว ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกข้าวบ้านหนองยาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจที่เน้นการทำเกษตรอินทรีย์และมีการปลูกข้าวอินทรีย์เป็นหลัก ได้เล็งเห็นประโยชน์ในการที่จะเพิ่มมูลค่าของข้าวจากเดิมที่เกษตรกรเคยขายแต่ข้าวเปลือกหรือข้าวสารที่มีราคาไม่สูงมากนัก มาทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สบู่ แชมพูและครีมบำรุงผิวโดยจะเน้นใช้ชีวิตดิบบที่มีอยู่ในพื้นที่ของชุมชนเป็นหลักเพื่อส่งเสริมกิจกรรม และเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนพร้อมทั้งขยายตลาดออกสู่ภายนอกที่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้นแก่ผลิตภัณฑ์

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตสบู่ แชมพูและครีมบำรุงผิวจากผลิตภัณฑ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ร่วมกับสมุนไพรชนิดอื่นๆ ในชุมชนท้องถิ่น
2. ประเมินคุณสมบัติทางกายภาพและทางเคมีของสบู่และครีมบำรุงผิว
3. เพื่อพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวให้มีตราสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่า และต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่ได้จากข้าวไรซ์เบอร์รี่ เพื่อเพิ่มมูลค่าแก่วิสาหกิจชุมชน ได้กำหนดขอบเขตของงานวิจัยไว้ดังนี้ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางโดยเน้นวัตถุดิบที่ได้จากข้าวที่มีอยู่ในท้องถิ่น นั่นคือ ข้าวไรซ์เบอร์รี่

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้กระบวนการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สบู่ แชมพูและครีมบำรุงผิวจากข้าวไรซ์เบอร์รี่
2. ได้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจากข้าว เพื่อสร้างรายได้แก่กลุ่มวิสาหกิจกลุ่มผู้ปลูกข้าวบ้านหนองยาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ข้าว หมายถึง ธัญพืชซึ่งประชากรโลกบริโภคเป็นอาหารสำคัญ ได้แก่ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ เป็นข้าวเจ้า ไม่ไวแสง เมล็ดข้าวกล้องมีสีม่วงเข้ม เป็นสายพันธุ์ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาใหม่โดยการผสมข้ามพันธุ์

ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง หมายถึง ผลิตภัณฑ์สบู่ แชมพู และครีมบำรุงผิว ที่ผลิตขึ้นโดยมี ข้าวไรซ์เบอร์รี่ และสมุนไพรท้องถิ่นมาเป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์